

Předpoklady upevňování morálně politické a vojenskoodborné připravenosti velitelského sboru

Realizace vojenskopolitické linie Komunistické strany Československa v podmínkách ČSLA staví před její velitelský sbor náročné úkoly, které vyplývají ze zabezpečování vysoké bojové pohotovosti a připravenosti jednotek, útvarů a svazků. Charakter těchto úkolů vyžaduje, aby každý velitel byl nejen vynikajícím odborníkem, ale současně i politickým vedoucím podřízených.

Na tuto sociální úlohu se však musí připravovat formováním svých morálně politických vlastností a zvyšováním vojenskoodborné připravenosti. Je tomu tak proto, neboť "...soudobá armáda a její úkoly vyžadují od vojáků větší profesionální znalosti a přinášejí i nové nároky na morální pevnost a psychické a fyzické zocelení". (Celoarmádní stranický aktiv k rozpracování a realizaci závěrů XVI. sjezdu KSČ v ČSLA. Praha, NV 1981, s. 25.) Dnes jako nikdy platí myšlenka klasiků marxismoleninismu o tom, že sám vychovatel musí být vychováván, chce-li úspěšně vést druhé. Tento úkol vychází ze současného růstu požadavků na politickou bdělost, jako určitý důsledek silící vojenské hrozby ze strany imperialismu a zosťujícího se ideologického boje v mezinárodním měřítku, před kterým nejsou ozbrojené síly imunní. Upevňování morálně politické a vojenskoodborné, profesionální připravenosti velitelského sboru není nahodilou záleži-

stí, ale cílevědomým procesem, na který působí více činitelů. Zvláštní a nezastupitelné místo mezi nimi zaujímá systém výchovy a vzdělávání především na vojenských vysokých školách a akademiích, kde se kromě nutných teoretických vědomostí, praktických návyků a zručností utváří i vztah budoucích velitelů a politických pracovníků ke službě důstojníka ČSLA.

Vojenské vysoké školy a akademie se i následně prostřednictvím kursů a postgraduálního studia podílejí na zvyšování politické a odborné připravenosti příslušníků velitelského sboru. Kritériem účinnosti je, jak absolventi vojenských škol pochopí nutnost svého angažovaného podílu na obraně socialistického zřízení a projeví jej ve svém profesionálním mistrovství, v odpovědném plnění povinností. Místem pro realizaci jejich předchozího studijního úsilí, morálně politické i vojenské stránky jejich výchovy je služba u bojových útvarů a na štábech, kde lze vysokou profesionální připravenost nejlépe uplatnit a prokázat.

Základním předpokladem tvořivého přístupu velitelů a politických pracovníků k výkonu svých funkcí je především jejich schopnost formovat socialistickou osobnost budovatele a obránce socialistické vlasti. Tento přístup velitelského sboru je nutné chápat jako oboustranný proces. V prvé řadě, upevňování a rozví-

jení vlastní politické a odborné připravenosti, která je potom bezprostředně využita při odborném a politickém vedení podřízených.

Plnit tento náročný cíl znamená utvářet a upevňovat v celém procesu výchovy a výcviku, ale také vlastní sebevýchovou takové vlastnosti, které charakterizují osobnost současného velitele (ale i vojáka) a které současně zabezpečují jeho spolehlivé jednání a chování jak v míru, tak v boji.

Základ, jádro osobnosti velitele i vojáka socialistické armády tvoří **morálně politické vlastnosti**. Určují ideové, politické a mravní zaměření jeho osobnosti a rysů charakteru. K této skupině vlastností především patří: marxisticko-leninský světový názor, komunistické přesvědčení, socialistické vlastenectví a proletářský internacionismus, nesmiřitelnost a nenávisť k třídním nepřítelům, socialistický kolektivismus a bojové soudružství, vědomí a cit společenské povinnosti a osobní odpovědnosti za obranu své vlasti a zemí socialistického společenství.

Nedílnou součástí připravenosti velitelského sboru je formování jeho **vojensko-profesionálních (odborných) vlastností**. Tyto vlastnosti určují úroveň profesionálního, vojenskoodborného připravenosti velitelů (příslušníků štábů) k vedení bojové činnosti z hlediska své odbornosti a zastávané funkce. K této skupině vlastností patří především hluboké vědomosti, návyky, dovednosti, způsobilost v oblasti vojenskosti, výběrné zvládnutí teorie řízení, ale i zbraní a bojové techniky. Patří k ní úroveň operačního, taktického a technického myšlení, posilování schopnosti paměti, řeči, rychlosti a přesnosti reakce, znalost nepřítelů, jeho zbraní, jejich bojových možností, způsobů vedení boje i morálky apod.

Osobnost a připravenost příslušníků velitelského sboru dotváří i **morálně bojové vlastnosti**, které lze vypěstovat především vlastní sebevýchovou. Tyto vlastnosti osobnosti velitele (vojáka) určují jeho duševní a fyzickou připravenost a pohotovost iniciativně a rozhodně jednat v boji, potlačovat strach, uchovávat si emocionálně volní stabilitu, způsobilost překonávat velkou psychickou a fyzickou zátěž. Vytvářejí subjektivní předpoklady a podmínky pro všestranné projevování se vojensko-profesionálních vlastností. K těmto vlastnostem lze zařadit především cílevědomost, rozhodnost, disciplinovanost, smélost, statečnost, vytrvalost, fyzickou zdatnost a jiné. (Podrobněji viz Černický, J.: Výchova morálně-bojových vlastností vojáků. Praha, NV 1981, s. 44—59.)

Velitelský sbor ČSLA je realizátorem politiky strany a organizátorem procesu bojové a politické přípravy, realizátorem výcviku a výchovy vojáků. V tomto úsilí se opírá o politické orgány, stranické organizace a vojenské kolektivy, přičemž spojuje vysokou náročnost k podřízeným s neustálou péčí o jejich všestranné zabezpečení. Velitelský sbor je realizátorem politiky strany i v tom, že se aktivně podílí na organizaci a provádění stranicko-politické práce.

Současné zkušenosti ukazují, že rozvíjet stranickou a politickou práci velitelů (náčelníků), příslušníků štábů především předpokládá:

- vytvářet podmínky a usilovat o prosazení závěrů sjezdu strany a jednotlivých zasedání ÚV KSČ do života,

- realizovat v co nejvyšší kvalitě R MNO ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA a Směrnice ministra národní obrany ČSSR a náčelníka hlavní politické správy ČSLA pro stranickopolitickou práci v Československé lidové armádě, úkoly dalšího zvyšování politické bdělosti a bojeschopnosti, upevňování vojenské kázně,

- ve svém rozhodovacím procesu brát v úvahu ostrý nárust vojenského nebezpečí ze strany imperialismu,

- v duchu požadavků strany na vojenské kádry zvyšovat odpovědnost, organizovanost ve své činnosti, ukázněnost, pracovitost, stranickou principálnost, tvůrčí iniciativu, zvládnutí leninského stylu práce,

- uvědomovat si vysokou odpovědnost před lidem i před komunistickou stranou za výchovu a činnost podřízených, kteří jim jsou svěřeni.

Proces upevňování morálně politické a vojenskoodborné připravenosti velitelského sboru však není bezproblémový. Vojenskopolitické dokumenty upozorňují na skutečnost, že přes úspěchy v růstu politické a morální vyzrálosti, pozitivní výsledky při upevňování morálně politického stavu a socialistického uvědomění příslušníků armády se nepodařilo překonat negativní jevy ve vztazích. Účinnost politickovojenských práce snižují projevy formalismu a nesoustavný zápas o upevňování uvědoměle vojenské kázně a dodržování právních norem. Nepodařilo se rovněž přispět k pochopení, že další zdokonalování řídící a organizátorské práce velitelského sboru ČSLA vyžaduje především cílevědomé vedení vojáků a každodenní výchovnou práci s nimi. (Viz: Směrnice ministra národní obrany ČSSR a náčelníka hlavní politické správy ČSLA pro stranickopolitickou práci v Československé lidové armádě ve výcvikovém roce 1984—1985, s. 3—4.)

Dociřit v tomto směru posílení připravenosti velitelského sboru znamená mj. dosáhnout širšího respektování působení vlivů společensko-historických podmínek, v nichž se naše socialistická společnost nachází, vlivů vědeckotechnické revoluce, ale i specifických zákonitostí ozbrojeného zápasu a změn ve vojensství vůbec. Respektovat je nutné především tyto skutečnosti:

— v průběhu vědeckotechnické revoluce se objevily nové prostředky ozbrojeného boje a v podstatě došlo k přeměnám ve všech druzích vojsk, v jejich vybavení zbraněmi a bojovou technikou, změnil se způsob vedení bojové činnosti a v důsledku toho se zvýšily značně i požadavky na vojenské kádry, jejich přípravu a rozsah znalostí, na jejich morálně bojové vlastnosti, organizační návyky a styl práce,

— podstatně se zvýšila vzdělanost, kulturní úroveň a technická připravenost mladé generace, požadavky a nároky na její přípravu a vedení, což nezbytně vyvolává tlak na další zdokonalování metod výcviku a výchovy vojáků,

— revoluční přeměny ve vojensství zvýšily význam vojenské teorie, ale tím i požadavky na velitelské kádry při dalším osvojování, tvůrčím uplatňování a rozvíjení vojenské vědy, která je v mnohém závislá na jejich teoretické připravenosti,

— vzrostla úloha vědeckého řízení na všech stupních velení, zvýšila se odpovědnost vedoucích funkcí, ale i velitelů jednotek za dosahování stále bojové pohotovosti a připravenosti útvarů a svazků.

V souladu s těmito skutečnostmi vytváří Komunistická strana Československa nové úkoly v přípravě a výchově velitelských kádřů, v rozvíjení jejich organizačních schopností a zdokonalování stylu práce. Tyto úkoly jsou vyjádřeny v závěrech sjezdů KSČ, rozkazech a směrnicích ministra národní obrany ČSSR a náčelníka hlavní politické správy ČSLA, v nových základních řádech ČSLA.

„V průběhu budování socialismu a komunismu,“ jak zdůraznil ministr národní obrany ČSSR generálplukovník Ing. Milán Václavík, „vyrostlo v armádách členských států Varšavské smlouvy nové pokolení vysoce kvalifikovaných vojenských kádřů, schopných dovedně řešit důležité otázky současné výstavby armády a přípravy vojsk, velet jim a řídit je ve složitých podmínkách soudobého boje.“ (Viz: Rudé právo 3. 4. 1985.) To plně platí i pro ČSLA. Současně s příchodem nové, nastupující generace velitelů a politických pracovníků vystupuje do popředí požadavek navazovat na dosavadní zkušenosti v přípravě velitelských kádřů a prohloubit formování

jejich morálně politické a vojenskoodborné připravenosti.

Je žádoucí posilovat především hlubokou znalost marxismu-leninismu, marxisticko-leninského učení o válce a armádě, socialistické vojenské vědy, které umožňují každému příslušníku velitelského sboru orientovat se z třídních pozic v současné složité vojenskopolitické situaci ve světě, vyvozovat z ní správné závěry, správně chápat úkoly, které vytyčuje KSČ před armádou, uvědomovat si svou úlohu při obraně vlasti i ostatních států socialistického společenství.

Úkoly výcvikového roku 1984—1985 charakterizuje celospolečenský zápas za důsledné završení plnění programu XVI. sjezdu KSČ v podmínkách ČSLA, která se spolu se vším naším lidem připravuje na XVII. sjezd KSČ. Jde o proces plnění náročných výcvikových a výchovných úkolů za situace dynamicky se vyvíjejících mezinárodních vztahů, za pokračujících kvalitativních změn ve výstavbě ČSLA, ve struktuře a přípravě velitelského sboru, za pokračující modernizace výzbroje a bojové techniky. V těchto podmínkách ještě více vzrůstá odpovědnost velitelských kádřů za morálně politickou výchovu vojáků, za stav kázně a udržování vysoké bojové pohotovosti.

Jedním z nejdůležitějších problémů současnosti je zdokonalení řízení jednotek, útvarů a svazků. Zvýšení účinnosti řízení kromě jiných faktorů do značné míry závisí na úrovni odborné kvalifikace velitelského sboru, jeho operačně taktické připravenosti, zvládnutí marxisticko-leninské metodologie, na znalostech základních ustanovení o životě a bojové činnosti útvarů a svazků i nejnovějších výsledků vojenské vědy. Jednu z cest k naplnění těchto požadavků lze spatřovat především ve zkvalitnění polního a leteckého výcviku, ve vytváření složitých situací při konání taktických a velitelsko-štábních cvičení, co nejvíce se blíží bojovým podmínkám. Jedině za těchto předpokladů lze náležitě rozvíjet tvůrčí myšlení velitelů.

Z hlediska celkového úsilí při zvyšování připravenosti velitelského sboru vzrůstá i význam vojenskotechnické připravenosti vojenských řídicích kádřů. Vojenskou techniku a zbraně musí znát dokonce velitelé všech stupňů nejen proto, že řídí výcvik, ale pokračující proces vybavování armády novou technikou se musí stát i podnětem k dalšímu rozvoji vojenskoteoretického myšlení velitelského sboru.

Velitelský sbor si upevňuje svou morálně politickou připravenost a politické vědomosti v systému marxisticko-leninské přípravy, studiem na univerzitách

marxismu-leninismu a vojenskoodbornou připravenost v procesu velitelské přípravy, při štábních nácvičích a velitelsko-štábních cvičeních. Jakkoli by však byly uvedené i další formy důležité, nemohou nahradit samostatnou práci důstojníků při zdokonalování svých politických, vojenských, odborných vědomostí a osobních vlastností. Zkušenosti ukazují, že vědomosti člověka jsou pevnější jen v tom případě, jsou-li získány na základě samostatného promyšleného osvojování teorie i praxe. Ve výchově, procesu formování příslušníků velitelského sboru se proto musí spojit plánovitě, systematické a záměrné působení výchovných činitelů a sebevýchova.

Významné místo plní sebevzdělávání příslušníků velitelského sboru, které vyplývá z potřeb nepřetržitého doplňování vědomostí, které jsou důležité pro praxi i harmonický rozvoj osobnosti. Sebevzdělávání přitom představuje dvojediný proces — samostatné získávání vědomostí a výchovu osobnosti velitele. Sebevzdělávání a sebevýchova se navzájem ovlivňují a doplňují.

Sebevýchova je důležitým nástrojem přípravy — formování osobnosti příslušníka velitelského sboru. Umožňuje totiž každému jednotlivci formovat své osobnostní vlastnosti v duchu požadavků komunistické strany na socialistického člověka. Úkolem velitele, příslušníka štábu je plnit svou funkci, na kterou byl stranou a socialistickým státem ustanoven. Z této skutečnosti pro něho plyne požadavek, aby současně s dalším sebevzděláváním byl i morálně a odborně připraven na úspěšnou práci s podřízenými a byl pro ně příkladem.

Sebevýchova příslušníků velitelského sboru je procesem uvědomělé, aktivní činnosti zaměřené na zdokonalování a pozitivní změnu své osobnosti, svého chování a jednání v souladu s bezprostředními a perspektivními požadavky socialistické společnosti a armády, s charakterem jejich vojenské činnosti a vlastními potřebami a zájmy.

Pro úspěch sebevýchovy je důležité, aby každý příslušník velitelského sboru po-

znal především sám sebe, své silné i slabé stránky. Je potřebné, aby reálně a střídavě hodnotil dosažené úspěchy a otevřeně, kriticky si uvědomoval existující slabiny a nedostatky. Významným předpokladem úspěchu je denní hodnocení své osobní činnosti a její kritické srovnávání s kladným vzorem. Velitel (náčelník) by měl mít představu o ideálu, na základě kterého by mohl určit svůj program sebevýchovy.

Ideál příslušníka velitelského sboru ČSLA — to je osobnost hluboce proniknutá komunistickou ideovostí, oddaná politice KSČ, pracujícímu lidu, socialistické vlasti, která dává všechny síly pro její výstavbu a obranu. Je to člověk, jehož slova se nerozcházejí s činy, který si počíná rozumně, upatňuje péči a pozornost k podřízeným i sobě samému, je mu vlastní pocit osobní důstojnosti.

K dosažení úspěchu v procesu sebevýchovy je nevyhnutelná víra ve vlastní síly, silná vůle, která pramení z dostatečné politické a odborné připravenosti.

Morálně politická a vojenskoodborná připravenost velitelského sboru vytváří ve své jednotě významný předpoklad úspěchu při činnosti každého příslušníka velitelského sboru. Dnes zvláště aktuálně zní slova V. I. Lenina o tom, aby na všech úsecích výstavby socialismu, včetně vojenského „byli lidé nejenom bez sporu oddaní, nýbrž opravdu vzdělaní a mimořádně způsobilí a talentovaní“. (Lenin, V. I.: Spisy, sv. 33. Praha, Svoboda 1955, s. 296.)

Každý velitel je realizátorem politické linie komunistické strany, socialistického státu, je organizátorem kolektivu lidí, v jehož čele stojí a s nímž je spjat společnými idejemi, názory, cíli a zájmy, ale také mravními hodnotami a morálně politickými vlastnostmi.

Připravenost velitelského sboru, úroveň profesionálních vojenských kádřů, jejich schopnost velet, řídit a vychovávat podřízené je významným předpokladem kvality armády. Součástí této připravenosti je i upevňování morálně politických a vojenskoodborných kvalit velitelů a politických pracovníků.